

miroslav egerić

LIRSKA DISCIPLINA LJUBOMIRA SIMOVIĆA

10-7469 8759

I lica i ljubav i reči, i lica i reči,
sve su izoštrili vetar i surova zima.
Ovde je taj život koji brzo prolazi
još brže nošen talasima Lima.
... ovde je život samo
ta snaga da se ovde živi.

Ljubomir Simović:
POSLEDNJA ZEMLJA

Ljubomir Simović je napisao treću zbirku pesama, od ranih pesničkih zanosa zakoračio je u zrelinu i stamenost jednog pesničkog stava prema svetu o kojem misli i peva i da tolike zbirke pesama objavljene poslednjih godina kod nas nisu porekle mnoge lepe nade u obnovu naše lirike, da te reči nisu profanizirane i obezvređene u meri koja im oduzima svaku stvarnu svežinu, kritika bi u ovoj Simovićevoj zbirci stihova otkrila pouzdane znake jedne takve obnove. Od vremena kad je ovaj pesnik pevao svoje jedre i vedre himne senzualnom liku sveta, telesnim ekstazama i vitalističkom uzimanju životnih vrednosti, od onog vremena kad su mnoge stvari u njegovom unutrašnjem oku bile vrednije nego što stvarno jesu leglo je jedno dublje iskustvo u njegov život i njegove misli pa njegova zbirka dolazi kao opomena svima onima koji su skloni brzom zaboravu cilja i misije pesme i pesnika u svetu.

Ljubomir Simović nije iz one familije pesnika koji pišu pesmu za noć, bunovno i olako, niti je iz one neoromantične povonke proroka koji osvernu znaju sve a o ničemu ništa pouzdano i sigurno. To je pesnik vedre pameti i disciplinovane inspiracije, van svakog cenzorskog misla koji reč disciplina i usmerenost mogu imati, pesnik koji zna šta hoće i to što hoće govori pouzanim potezom majstora stih, ali za koga ipak cilj poezije nikad nisu bile dve srećno sročene rime niti ble sak kratkotrajnog duhovitog aforizma ili varljivog pabirčenog sofizma iz gimnazijske lektire. Pesnik koji svoj poziv ozbiljno uzima, iako ne trubi patetično o izuzetnoj misli pesme niti proklamuje iluzorne moći pesnika. Pesnik koji sve osetinje i dublje nastoji da svoje oduhovljene senzacije, senzitivne i emotivne reflekse zaostri do značenja i dejstva zgrušanih simbola, do stepena na kojem elementi njegovog viđenja sveta prestaju da nose odlike utiska, što je slučaj sa većinom domaćih pesnika, i postaju dinamični elementi celine, motorna invencija preobražaja zahvaćenih životnih sadržaja. Treba u ovoj zbirci pročitati više puta onu kujujundžijski skovanu, ali čudesno dinamičnu pesmu *Djavo na selu* u kojoj plah i nabrekli silke sve odreda nose dinamit jedne atmosfere i lakotiču anegdote i nadrealni sjaj jedne podignute čulne emocije da se uvidi šta znači strpljiv i predan rad pesnika i koliko se klasična versifikatorska disciplina može da sjedini, da postane srećnim staništem jednom modernom raspriljenom senzibilitetu. Sve je u njoj nadahnuto jednom, skoro bih rekao, sveprisutnom senzualnošću i treptinom dinamikom, tako da se taj diskretni đavo na selu oseća kao tajni princip gole žudnje, kao plahost i intenzitet bilja i životinja i sve je, kao na Renoarovom platnu, zatalasano vetrom izvorne poetske energije. Elementi pesme drže se silnom jednom kohezijom, a ipak ne gu-

be ni malo od one zamršene di-jalektike koju je još Laza Kostić otkrivao u predalu među javom i međ snom. Do duše, tu su još uvek jaki tragovi ranih mladićkih plima u kolenima, radosti od neposredne čulne kovibracije prema životu i njegovim pretežno plodnim i oplodujućim kvalitetima i prisustvo vedrine još uvek može da zavede na pomisao kako se iza te poletne senzualnosti ne krije pejzaž jedne organizovane misli niti dublja patnja koju haotična i ravnodušna reka života u ljudima izaziva. Ali ništa proizvoljnije od takvog suda i stanovišta!

Radosti koje Simović peva imaju, skoro sve, diskretnu goruku stranu u sebi, ljubavi imaju svoje nerešive i krzate drame, a izgled vedrine i veselosti kojim zaogrće svoje senzacije i doživljuje samo čine njegov doživljaj otpornim prema patetičnom žalbenom, naricateljskom tonu koji većini pesnika, ma koliko veliki bili, oduzima dostojanstvo u boru i stvarnu potresnost u izrazu toga bola.

Simović peva svoju poslednju zemlju, našu poslednju zemlju, svim emocijama koje prate reč poslednja, sa neobilaznim sumornom i zrelinom pronicanja, svim onim tonovima melanholije i neverice koju prouzrokuje iole nepošteditije gledanje u svet kojim smo okruženi, — svet u kojem ni jedan uzrok nije ravan posledici koju izaziva i u kojem su snovi toliko nevini pred košmarima i kovitlacima jave da su davno zaboravljene iluzije pesnika o majdanu snova kao jedinom izvoru istine poezije i poetske inspiracije. Ta poezija poslednje zemlje peva istinu po kojoj „ko pogodi cilj — promaši sve ostalo“, njoj je i odvise poznat nespokoj pred nenasitljivim prostorima koje čovek oseća pred sobom, lišen mogućnosti da ih pripitomiti, ona je povišeno osetljiva za one trenutke ljudskoga života kad jednom duhu i pogledu čitav život izgleda ugmut i bez perspektiva i kad, i bez dublje filozofske vidovito- sti, i običan čovek oseća svu prazninu i besadržajnost toga života. Ali njena hrabrost nije samo o ovakvom viđenju koje nije novo; njena je hrabrost u pristanju da takav svet prihvati i da u njemu voljno i aktivno učestvuje. Život je opasan, podmukao neprijatelj visinskim htenjima u čoveku, treba povećati ukupnu budnost ljudi, svet je bezbroj zamki koje se ukazuju voljnom htenju, mogućnost potpunog promašaja duhovnih i praktičnih iz- bora, treba prestrvoriti svet; čitava ta planeta na kojoj smo počašćeni ili osuđeni da živimo. Koje ni za grob dovoljno nema“, sastavljena je iz monotonih sme- njanja toplote i hladnoće, ob- bavljena atmosferom palih i le- denih kiša, hladnih oblaka i slo- bode pustih polja, ali ljudi su zato na njoj da udahnu dušu svim stvarima kojima su okruženi, da suprotstave hirovima svireposti invencije dobrote, kopreni ravnodušnosti polet osvešćene prirode, i dubini patnje mudrosti saznanja.

EPITAFI SA KARANSKOG GROBLJA

10-7469 9271 W

ovde počiva tiosav
sin mljika i stamene
vetar predušerniji oko sveće obeleže
juri njenu senku oko nje
isklasalo žito do zvezda
veće se spušta među grobove
ovde počiva tiosav, saranjen sa sviralom
ovde počiva mrtav
tiosav koji je hteo da živi makar
preboren u žabu bože prosti makar
preboren u drvo zeleno

joj uleće oblačan vetar u maglu toplih bara
jedna zvezda prastara tu celu pometnju stvara
joj stani reci nemoj gle pticu kako se obara
u sunce obrubljen plamen u glavu cara lazara

stanuje od dva meseca
spava u kolevci od zemlje
njega niko ne pamti
rodio se krajem jeseni umro početkom zime
mezimče među mrtvima
ne pamte ga ni prijatelji ni neprijatelji
njegov plač ne može da se prepričava
njegova se humka ne preskače i ne obilazi
njegova se humka polako prevara u put
u malom paklu zapaljenih sveća
na njegovom groblju je mrak

joj prijav uleće vetar u maglu toplih bara
jedna zvezda prastara tu celu pometnju stvara
iz ovog olujnog neba gle pticu kako se obara
u sunce obrubljen plamen u lobanju cara lazara

koviljka čerka mljksava i stojanke
požive šesnes godina
umre na Ivanjdan
venci ptiča rastaraju se u nebo
jedan šugav pas šunja se oko humke pokrivene
cvećem
prva hladna zvezda poseđa na sneg
mladić i devojka goli spavaju na visoravni
vazduhom namirisani borom i al krst
raširi ruke i ne da nam dalje
ni u šumu ni u
reku ni u
vazduh

joj hladan uleće vetar u maglu toplih bara
ovo zvezdano jutro tu celu pometnju stvara
joj stani krikni nemoj gle pticu kako se obara
u sunce obrubljen plamen u grob cara lazara
(1957)

JANEZ BOLJKA znanje

Hteo bih da kažem na kraju jednu osećnu simpatiju i jedan neporeciv utisak koji traje u meni od najranijih čitanja Simovićeva poezije: lirika u kojoj se srčano iskazuje i krepko emanira jeklan zrel i moralni refleks, jedna podignuta moralna dilema nad sunovratima modernog sveta, nad svim onim što nas sve, brižne, često okuplja oko radioaparata dok slušamo u zvucima velike i sadbonosne igre sveta, koje drugu igraju nad našim sudbinama, i dok se tako, nespo- kojini, obaziremo u sebi tražeci potporu i spas, nadu i izvesnost, pred saznanjima i ograničenim moćima naše volje. Simović ima veoma razvijeno čulo za ta ne- čujna, nevidljiva, surova prosti- ranja kauzalnosti i, pored toga što ne trubi nigde o propasti sve- ta i ne poziva na molitve protiv najezde zla, on veoma predano radi na jasnom slikanju zaka- panih strepnji u čoveku ovoga do- ba odzvanjavajući nad njima tonovi- ma odista nesvodljive melan- holije. On je protiv bekstva u egzotična putovanja koja samo odlažu rešavanja presudne za- govetke. Zato on ostaje na svojoj poslednjoj zemlji, dubeci na nje- nom šarenom liku razloge za goruku nadu, za zrelosti patnje i pobeđe radosti. I upravo taj promišljeni, prosećani gorki opti- mizam, ako se tako može reći, — uverenje u iskustvom hranjeno da ne postoji drugi svet nego ovaj svet, da je sav smisao čoveki- kih stvorenja da istraju na uzi- davanju sopstvenog lika u taj svet, hrani Simovićeve stihove jednom čestitom, intelektualnom stamenošću kojoj se ne mogu ot- krivati izmisljeni uzori, koji je kadra da pomese i rizik pojnov- ne sistematike osećanja i nesvod- ljivi treptaj uzbuđene invencije. Simović plodnost ne shvata bukvalno, kao veliki broj naših pesnika, i njegova pouzdana, mirna disciplina u radu, ukus za precizno i opravdana bojazan od kopiranja sebe, dali su u ovoj knjizi plodove koji nose sve od- like takvog rada: zgrušano ka- zivanje, strogu ali ne i zaroblje- nu fakturu stih, odnegovanu melodijsku čistotu, slobodnu ali ne i razuzdanu igru senzibiliteta. Ako je u pesmi *Traženje* reči tražio reč koju ne mogu da obe- leže slova, reč koja bi bila goli životni intenzitet, i ako je u to- me traženju bilo i tuđe nenalaže- nja, pesme: *Portus regius*, *Epita- fi sa karanskog groblja*, *Djavo na selu*, brišu strahovanja i ukazuju na pesnika koga nije zarobila su- jeta nad postignutim od bijeg se rada mogu čekati prave reči, re- či koje sažimaju sve polove čo- vekovih horoskopa, koje su znaci života, otkinuti sa svećnosne tra- ke smrti. Ja bih samo voleo da Simović ne zloupotrebi svoju disciplinu i da ne pođe tragom sapetih pesnika, što se za sada ne može dijagnosticirati, tragom koji ne vodi u predeo pronađenih re- či. O ostalom, daleko rečitije, preciznije sa više intimnog relje- fa, neka govori već čuvene nje- gova pesma „Epitafi sa karans- kog groblja“.

* Ljubomir Simović: *Poslednja zem- lja*, Prosveta, Bgd., 1964.